

3. PUBLIC RELATIONS AND ORGANIZATIONAL COMMUNICATION

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-250-0-4>

NEOLOGISMS IN UKRAINIAN CORONAVIRUS SKEPTICS' VIDEO CONTENT: PECULIARITIES OF FORMATION AND USAGE

НЕОЛОГІЗМИ В ВІДЕОКОНТЕНТІ УКРАЇНСЬКИХ КОРОНАСКЕПТИКІВ: ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Zubar P. M.

*Ph. D. Student
Educational and Scientific Institute
of Journalism
of Taras Shevchenko National
University of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Зубар П. М.

*аспірант
Навчально-науковий інститут
журналістики Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Під час епідемії COVID-19, наприкінці 2020 року, в Україні з'явився антивакцинаторський рух, завданням якого, як вважає дослідниця О. Оксимець, стало генерування фейків та їхнє поширення на масову аудиторію [1].

Швидке просування теорій ковід-дисидентів призвело до зриву кампанії вакцинації, через що Україна має високу смертність від коронавірусу та відстає за темпами щеплень у порівнянні з іншими європейськими країнами. Станом на кінець літа 2022, згідно з офіційною статистикою, лише 49 % населення отримали базовий курс щеплення від хвороби [2].

Ще одним важливим аспектом шкоди поширення антивакцинаторського руху є те, що, згідно з дослідженнями Центру протидії дезінформації РНБО, деякі прояви антивакційної пропаганди є частиною тривалої інформаційної операції РФ, спрямованої на максимальне зменшення рівня вакцинації [3]. 2020 року Центр Контент-аналізу провів дослідження медіаландшафту теми вакцинації у соціальних мережах та з'ясував, що «проросійські медіа та YouTube-аналітики

намагалися довести неефективність світових вакцин, їхню шкідливість, зокрема, використовуючи неперевірену інформацію та лякаючі фейки» [4, с. 5]. Тобто, поширення ідей противників вакцин є частиною інформаційної війни Росії та несе пряму загрозу безпеці України.

Розуміючи негативний вплив меседжів противників вакцин, соціальні мережі почали боротися із ними. Наприклад, YouTube вирішив видаляти неправдивий або маніпулятивний контент, який стосується вакцин [5]. Лідери руху ковід-дисидентів вимушені знаходити засоби, якими можливо уникнути модерації.

Одним із таких засобів стало створення специфічних мовних новотворів, які дають змогу обходити блокування повідомлень і одночасно доносити потрібну інформацію маніпулятивного характеру. Тому дуже важливо розпізнавати, вивчати неологізми противників вакцинації, аналізувати та шукати способи протистояння дезінформації населення. Саме тому у своєму дослідженні ми спробували простежити феномен використання стилістично знижених мовних новотворів як елементів маніпуляції та комунікації коронаскептиків у мережі YouTube.

Базуючись на результатах дослідження Інституту масової інформації [1], ми відібрали 10 найактивніших не заблокованих каналів та зробили аналітичний моніторинг відео в мережі YouTube, пов'язаного з антивакцинаторським рухом упродовж першого півріччя 2022 року. До цього списку увійшли канали «Остап Стахів», «ЮрАналітика – Адвокат Сергій Гула», «Антон Гура», «Адвокат Болтик», «ДНК», «Право в Україні» та інші. За допомогою моніторингу було вибрано для аналізу ті публікації, у яких йдеться про теми, пов'язані з COVID-19. Це дало змогу виокремити створені штучно для досягнення певної мети неологізми. Основним методом дослідження став контекстуальний аналіз мовних новотворів, які використовують ковід-дисиденти.

Виявлені під час дослідження неологізми було класифіковано та розділено за принципом позначуваних ними реальних термінів та явищ, проаналізовано їхній словотвір, а також емоційний вплив. Зокрема з'ясувалося, що для позначення самої хвороби антивакцинатори використовують зневажливі пароніми та перифрази, наприклад, «бананофікус», «барановірус», «модна хворь / хвороба / захворювання» (іноді «модний грип»), закріплюючи в комунікації меседж про те, що SARS-CoV-2 є не більш загрозливим, ніж будь-який інший вірус. Зневажлива лексема також була створена й на заміну слова «пандемія» – «пландемія», що натякає на «плановість» створення, штучність хвороби.

Специфічні новоутворені лексеми використовуються у вивчених відео, коли йдеться про *вакцинацію* від коронавірусної хвороби. Тут уже наявним словам надаються нові значення. Процес вакцинації називається словами «*уколізація*», «*жизизація*» та навіть «*причастя*». На позначення самої вакцини використовуються або зневажливі лексеми «*укольник*», «*жизжа*», «*шмурдилово*» та «*шмурдяк*», або застережливі «*хімікат*», «*утилізація*» та «*ужалювання*». З так званої «*модної хвороби*» логічним чином виник й новотвір «*модна процедура*». Прихильники конспірології уживають слово «*чинізація*», підтримуючи одну з теорій про те, що разом із вакциною (або замість неї) людям насправді імплантуються мікрочіпи або цифрові сертифікати [6].

Говорячи про медичні маски, коронаскептики зазвичай використовують зневажливе «*намордники*». Сертифікати про вакцинацію згадуються як «*баранячі сертифікати*», або «*аушвайс*». Нарешті, варто звернути увагу на те, як позначають комплекс державних антиковідних заходів. Одночасно залякуючи свою аудиторію та знецінюючи початкові терміни, ковід-дисиденти вдаються до використання перифразу «*цифровий концтабір*» та слова «*геноцид*», створені за сприяння «*фармамафії*».

Коронаскептики у своїй мові підкреслюють вищу обраність противників вакцинації та одночасно грубо принижують тих, хто вакцинувався. Для позначення своїх прихильників використовують слова «*пробуджені*» або «*живі люди*». Натомість вакцинованих людей іноді називають «*сонними*», «*рабами*» або «*фізичними особами*». Також для вакцинованих людей вживається аргонізм «*лох*».

Отже, новотвори, згадані в дослідженні, є прикладами стилістично зниженої лексики. Т. Левченко стверджує, що використання в медіа таких слів зумовлене не тільки бажанням зацікавити аудиторію, а і вплинути на її думку [7, с. 53].

У своєму дослідженні ми прийшли до висновку, що створена ковід-дисидентами «езопова мова» використовується для применшення загрози COVID-19 та натяку на штучність хвороби. Перифрази противників вакцинації одночасно залякують свою аудиторію та застерігають від слідування офіційним рекомендаціям для запобігання хвороби, а також знецінюють початкові терміни, від яких були утворені нові лексеми.

Прихильники антивакцинаторського руху створюють наративи, які несуть негативний вплив для здоров'я громадян та безпеки країни. Платформи, що заявляють про модерацію потенційно небезпечного

контенту про вакцини, мають покращити свої алгоритми визначення тем, про які йдеться у відео. Або більше покладатися на ручну модераторію, яка завадить маніпуляторам уникати блокування контенту.

Перспективність дослідження полягає в необхідності протистояння маніпулятивним технологіям, адже поінформованість є дієвим методом підвищення рівня медіаграмотності населення.

Література:

1. Оксимець О. Антивакцинаторський рух в Україні: хто є хто, наскільки вони впливові та які їхні нарративи. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/antyvaktsynatorskyj-ruh-v-ukrayini-hto-ye-hto-naskilky-vony-vplyvovi-ta-yaki-yihni-naratyvu-i43016> (дата звернення: 04.09.2022).
2. Молчанова Н. Ігор Кузін, заступник міністра охорони здоров'я, головний державний санітарний лікар. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3564218-igor-kuzin-zastupnik-ministra-ohoroni-zdorova-golovnij-derzavnij-sanitarnij-likar.html> (дата звернення: 04.09.2022).
3. Звіт Центру протидії дезінформації при РНБО України «Антивакцинна пропаганда – інформаційна кампанія проти України». *Рада національної безпеки й оборони України*. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/Diialnist/5111.html> (дата звернення: 01.09.2022).
4. Центр Контент-Аналізу. Обговорення в соцмережах вакцинації від коронавірусу. 2021. 24 с. URL: <http://shorturl.at/elX24>
5. The YouTube Team. Managing harmful vaccine content on YouTube. *blog.youtube*. URL: <https://blog.youtube/news-and-events/managing-harmful-vaccine-content-youtube/>
6. Кол. авт. Вокс Чек. НЕПРАВДА: Коронавірус створили штучно, а пандемію запланували – фільм «Пландемія». *VoxUkraine*. URL: <https://voxukraine.org/npravda-koronavirus-stvorili-shtucho-a-pandemiyu-zaplanuvai-film-plandemiya/> (дата звернення: 04.09.2022)
7. Левченко Т. Стилістично знижена лексика в мові засобів масової комунікації. *Humanities science current issues*. 2020. Т. 3, № 27. С. 50–54. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/27.203654> (дата звернення: 04.09.2022).